

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น เทศบาลเมืองบุรีรัมย์

ฝ่ายส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
กองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์

ความเป็นมาของเทศบาลเมืองบุรีรัมย์

เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ได้รับการจัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ พุทธศักราช 2479 ซึ่งได้ตราขึ้นไว้ ณ วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2479 ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล รัชกาลที่ 8 ซึ่งมี พ.อ. พหลพลพยุหเสนาเป็นนายกรัฐมนตรี โดยได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่ม 53 ตอนที่ 62 วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2479

ต่อมาเมื่อท้องถิ่นเจริญขึ้นมีชุมชนอยู่หนาแน่นทั้งในเขตและนอกเขตเทศบาลที่ต่อเนื่องกันสมควรปรับปรุงเขตเทศบาลเสียใหม่ เพื่อขยายเขตให้เทศบาลได้ปกครองและทะนุบำรุงท้องถิ่นจึงได้ตราพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2504 ลงวันที่ 30 เมษายน 2504 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มีจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่ม 78 ตอนที่ 40 วันที่ 9 พฤษภาคม 2504 มีเนื้อที่รวม 6 ตารางกิโลเมตร สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ครอบคลุมพื้นที่ตำบลในเมืองทั้งหมดของอำเภอเมืองบุรีรัมย์

ตราสัญลักษณ์ประจำเทศบาล

เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ มีตราประจำเทศบาลเป็นรูปศีรษะช้าง และพานรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีความหมาย ดังนี้

รูปศีรษะช้าง ช้างถือเป็นสัตว์มงคลคู่บ้านคู่เมืองมาแต่สมัยโบราณ อีกทั้งในสมัยก่อนจังหวัดบุรีรัมย์เป็นป่าส่วนใหญ่ มีช้างเป็นจำนวนมาก และราษฎรได้จับช้างมาใช้งาน ช้างจึงเป็นสัตว์ที่มีความสำคัญแก่ท้องถิ่นมาก

พานรัฐธรรมนูญ แสดงถึงเทศบาลเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ด้วยเหตุนี้เทศบาลจึงกำหนดดวงตราเป็นรูปศีรษะช้างชูพานรัฐธรรมนูญ ส่วนที่ 1 สภาทวิภาคและข้อมูลพื้นฐาน

1. ด้านกายภาพ

ที่ตั้ง เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองบุรีรัมย์ตอนกลางของจังหวัดบุรีรัมย์มีพื้นที่ทั้งหมด 6.0 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 3,750 ไร่ อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครโดยทางรถยนต์ประมาณ 384 กิโลเมตร ทางรถไฟประมาณ 376 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากสนามบินบุรีรัมย์ประมาณ 30 กิโลเมตร

บุรีรัมย์ - กรุงเทพมหานคร	384	กิโลเมตร
บุรีรัมย์ - นครราชสีมา	130	กิโลเมตร
บุรีรัมย์ - สุรินทร์	53	กิโลเมตร
บุรีรัมย์ - ขอนแก่น	200	กิโลเมตร

อาณาเขต เทศบาลเมืองบุรีรัมย์มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลชุมเห็ด

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลอิสาน

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลอิสาน

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลอิสาน

สภาพภูมิอากาศ ฤดูกาลประกอบด้วย 3 ฤดู คือ

ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ไปจนถึงเดือนพฤษภาคม

ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมไปจนถึงเดือนตุลาคม

ฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคมไปจนถึงเดือนกุมภาพันธ์

2. สภาพสังคม

เทศบาลเมืองบุรีรัมย์มีชุมชนทั้งหมด จำนวน 18 ชุมชน โดยชุมชนจะอยู่ในสภาพผสมผสานกันของลักษณะความเป็นเมืองกับชนบทรวมอยู่ด้วยกัน ประชาชนจึงรวมอยู่ด้วยกันอย่างหลากหลายไม่ว่าจะเป็นด้านอาชีพ ฐานะหรือรายได้

ชุมชนในเขตเมือง มีลักษณะเป็นย่านธุรกิจ ตลาด ร้านค้า ที่มีความเจริญประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขายและอาศัยอยู่กันอย่างหนาแน่น เป็นชุมชนที่ได้รับบริการด้านต่าง ๆ อย่างทั่วถึง

ชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท ประกอบด้วย กลุ่มคนที่มีอาชีพรับจ้างเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือรับราชการ บ้านเรือนส่วนใหญ่จึงเป็นบ้านสำหรับพักอาศัย บ้านเช่า หอพัก และเป็นที่ตั้งของสถานที่ราชการ

ชุมชน ในเขตเทศบาล จำนวน 18 ชุมชน ได้แก่

1. ชุมชนชุมเห็ด
2. ชุมชนหลังสถานีรถไฟ
3. ชุมชนหนองปรือ
4. ชุมชนประปาเก่า
5. ชุมชนหน้าสถานีรถไฟ
6. ชุมชนบุลำดวนเหนือ
7. ชุมชนตลาด บ.ช.ส.
8. ชุมชนหลังศาล
9. ชุมชนเทศบาล
10. ชุมชนตลาดสด
11. ชุมชนวัดอิสาน
12. ชุมชนบุลำดวนใต้
13. ชุมชนราชภัฏ
14. ชุมชนต้นสัก
15. ชุมชนหลักเมือง
16. ชุมชนสะพานยาว
17. ชุมชนโคกกกลาง
18. ชุมชนฝั่งละลม

3. ศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม

วัดในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์

1. วัดกลางพระอารามหลวง (ชุมชนตลาดสด)
2. วัดอิสาน (ชุมชนวัดอิสาน)
3. วัดธรรมธีราราม (ชุมชนหน้าสถานีรถไฟ)

คริสตจักร

1. ศาสนาจักรของพระเยซูคริสต์แห่งลัทธิซนยุคสุดท้าย (ชุมชนบุลำควนใต้)

มัสยิด

1. มัสยิดอันวาดารุสสลาม (ชุมชนฝั่งละลม)

ประเพณีท้องถิ่นที่สำคัญ

1. ประเพณีทำบุญตักบาตรวันขึ้นปีใหม่ในเดือนมกราคม
2. ประเพณีสงกรานต์และสมโภชศาลพระหลักเมืองในเดือนเมษายน
3. ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาในเดือนกรกฎาคม
4. ประเพณีลอยกระทงในเดือนพฤศจิกายน

ปูชนียสถานในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์

1. ศาลพระหลักเมืองบุรีรัมย์อยู่ภายในบริเวณเดียวกับศาลเจ้าปึงเถ่ากงม่า ตั้งอยู่ชุมชนตลาดสด
2. สระน้ำศักดิ์สิทธิ์วัดกลางพระอารามหลวง ตั้งอยู่ชุมชนตลาดสด ศาลเจ้าแม่บัวลอย ตั้งอยู่ชุมชนหลักเมือง
3. พระบรมสารีริกธาตุ วัดธรรมธีราราม ตั้งอยู่ชุมชนหน้าสถานีรถไฟ

4. การศึกษา

สถานศึกษาในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ มีดังนี้

สังกัดเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จำนวน 3 แห่ง

1. โรงเรียนเทศบาล 1 “บุรีราษฎร์ดรุณวิทยา”
2. โรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร”
3. โรงเรียนเทศบาล 3

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 1 จำนวน 2 แห่ง

1. โรงเรียนอนุบาลบุรีรัมย์
2. โรงเรียนเขตการทางสงเคราะห์ 5 (ไตรคามสิทธิศิลป์)

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ 32 จำนวน 1 แห่ง

1. โรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคม

สถานศึกษาสังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 3 แห่ง

1. โรงเรียนอัสเคีย
2. โรงเรียนอิสลามโกศลศึกษา
3. โรงเรียนอนุบาลธีรา

สถานศึกษาสังกัดคณะกรรมการการอุดมศึกษา จำนวน 2 แห่ง

1. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
2. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สำนักงานয়รัฐมนตรี จำนวน 1 แห่ง

1. โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดกลางพระอารามหลวง

สถานศึกษาสังกัดคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 2 แห่ง

1. วิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์
2. วิทยาลัยการอาชีพบุรีรัมย์

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 1 แห่ง

1. สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองบุรีรัมย์

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 2 แห่ง

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ (ชุมชนหนองปรือ)
2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงพยาบาลบุรีรัมย์

5. การท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ มีทั้งแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา และแหล่งจำหน่ายซื้อสินค้าพื้นบ้าน และผลิตภัณฑ์ OTOP ประกอบด้วย

1. คูเมืองโบราณ (คลองละลม) มีลักษณะเป็นรูปวงรี ซึ่งตั้งอยู่ใจกลางเมืองบุรีรัมย์มีความยาว กว้างเฉลี่ย 80 เมตร ความยาวประมาณ 2,500 เมตร มีพื้นที่รวม 179 ไร่ 2 งาน 12 ตารางวา สภาพปัจจุบัน แบ่งเป็น 6 ส่วน หรือ 6 ลูก ตามแนวถนนที่ตัดเข้าเมืองชั้นใน แต่บางส่วนได้ถูกถมสำหรับก่อสร้างอาคารพาณิชย์ บ้านเรือนราษฎรและถนนไปแล้ว จนกระทั่งกรมศิลปากรได้สำรวจและประกาศให้เขตคูเมือง - กำแพงเมืองบุรีรัมย์ (คลองละลม) ซึ่งอยู่ในสมัยทวารวดีมีอายุราว 1,800 ปี เป็นโบราณสถานตามประกาศลงวันที่ 4 มิถุนายน 2523 นอกจากนี้คลองละลมยังเป็นแหล่งน้ำสำคัญแห่งเดียวในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ อันเป็นแหล่งน้ำอุปโภค บริโภค การเกษตร การประมง การบริการสาธารณะ เช่น การดับเพลิง การดูแลสวนสาธารณะ รวมทั้งยังเป็นแหล่งเสริมสร้างระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมของเมือง เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และโบราณคดี เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

2. ศาลพระหลักเมืองจังหวัดบุรีรัมย์ (City Pillar Shrine) ตั้งอยู่กลางเมืองบุรีรัมย์ เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง กราบไหว้บูชาสักการบูชาของชาวบุรีรัมย์ เป็นรูปแบบศิลปกรรมขอมโบราณที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การสร้างถาวรวัตถุที่คงความเป็นเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมท้องถิ่นไว้เป็นอย่างดี เป็นการบ่งบอกถึงอัตลักษณ์ตัวตนของคนบุรีรัมย์ คนอีสานใต้ได้อย่างชัดเจน การออกแบบอาคารศาลพระหลักเมือง เป็นแบบศิลปะขอมประยุกต์ สัมกับที่บุรีรัมย์เป็นชุมชนโบราณและมีปราสาทหินสมัยขอมเป็นจำนวนมาก จนกระทั่งนำมาเป็นคำขวัญของจังหวัดว่า “เมืองปราสาทหิน ถิ่นภูเขาไฟ ผ้าไหมสวย รวยวัฒนธรรม” ศาลพระหลักเมืองบุรีรัมย์ออกแบบก่อสร้างโดยกรมศิลปากร รูปแบบสถาปัตยกรรมขอมสมัยพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราชที่ 2 ตำแหน่งหลักเมืองอยู่ตรงกลางองค์ปราสาท ซึ่งแทนที่ตั้งเดิมของศิวิลิ่งค์ องค์ปราสาทมียอดทั้งหมด 5 ชั้น แต่ละชั้นประกอบกลับ ขนุนและเทพประจำทิศเพื่อปกป้องรักษาทิศต่างๆ ตามคติความเชื่อ องค์เรือนธาตุเป็นมณฑปเพื่อใช้เป็นที่พักผ่อนพิศ ยอดศาลพระหลักเมืองติดตั้งรูปดอกบัวประดับทอง

3. ถนนคนเดินเซราะกราว (Sroew Ground Walking Street) ตั้งอยู่บริเวณถนนรมย์บุรี หน้าจวนผู้ว่าราชการจังหวัดบุรีรัมย์ เป็นถนนที่แสดงถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ของเมืองบุรีรัมย์ เป็นที่นิยมของผู้มาเยือนจังหวัดบุรีรัมย์ มีการแสดงทางวัฒนธรรม อาหารการกิน ของดีของฝากเมืองบุรีรัมย์ โดยเทศบาลเมืองบุรีรัมย์เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก จัดให้มีถนนคนเดินทุกวันเสาร์และอาทิตย์ ตั้งแต่ เวลา 16.00 น. - 22.00 น.

4. ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวครบวงจรของจังหวัดบุรีรัมย์ (Blue Heart Center) อาคาร (Blue Heart Center) เป็นศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวของจังหวัดบุรีรัมย์ ตั้งอยู่ ณ ศาลากลางจังหวัดบุรีรัมย์ (หลังเก่า) ประกอบด้วยแกลเลอรีและนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 และพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าฯ เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาเป็นพื้นความรู้ของประชาชนในสังคมที่รับรู้และเข้าใจร่วมกันว่าภูมิปัญญานั้น เรียกต่าง ๆ กัน เช่น ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่องที่ได้มีการกล่าวถึงและมีความสำคัญมากในยุคปัจจุบัน ภูมิปัญญาจัดเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญยิ่งของมนุษย์ สิ่งดังกล่าวสั่งสมองงามขึ้นจากความรอบรู้ ประสบการณ์ ผนวกด้วย ความเสียขมในการหยั่งรู้อย่างลุ่มลึก เพื่อการปรับเปลี่ยนสภาพทรัพยากรและองค์ความรู้ที่มีอยู่ เดิมให้เพิ่มพูนคุณค่าขึ้นอย่างสอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ของชุมชนท้องถิ่น และสังคมของตน (ชวน เพชรแก้ว. 2547)

นอกจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ ความคิด ความสามารถ ความเจินชัดของกลุ่มนชน ได้จากประสบการณ์ในสังคมด้วยการปรับตัว และดำรงชีพในสภาพแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรมกับกลุ่มนอื่นจากพื้นที่และสิ่งแวดล้อมอื่นที่ได้มีการติดต่อสัมพันธ์กันและรับเอาหรือปรับเปลี่ยนมาใช้ประโยชน์ หรือแก้ปัญหาในสิ่งแวดล้อมและบริบททางสังคมวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ มีผู้กล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ของการดำเนินชีวิต ถ่ายทอดสืบต่อกันมาช้านานจนกระทั่งถึงปัจจุบัน องค์ความรู้ของภูมิปัญญา คือ ส่วนที่เป็นศาสตร์ สำหรับส่วนที่เป็นศิลป์ คือ เป็นความรู้ที่มีคุณค่าทั้งดีและงาม และผู้คนคิดกันขึ้นมา ไม่ใช่สมองเพียงอย่างเดียว แต่ด้วยอารมณ์ ความรู้สึก และจิตวิญญาณ ดังนั้น ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงเป็นความเข้าใจเกี่ยวกับโลกและชีวิตที่สัมพันธ์กับวิถีคิด วิถีปฏิบัติ และวิธีให้คุณค่าของกลุ่มนชน (ชวน เพชรแก้ว 2547)

ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ใช่ความรู้เฉพาะเรื่อง แต่เป็นความรู้ที่เป็นองค์รวม ซึ่งรวบรวมความรู้ต่าง ๆ ให้มาสัมพันธ์กันจนทำให้เกิดมิติรอบด้าน หรือเห็นวิถีชุมชนนั่นเอง กล่าวคือ ภูมิปัญญาจะสะท้อน ความคิด ความเชื่อ ความใฝ่ฝัน ซึ่งจะเห็นได้จากกฎเกณฑ์ทางสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัว คนในชุมชนท้องถิ่น และจารีตประเพณีต่าง ๆ จะเห็นได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นรากฐานการดำรงชีวิตของกลุ่มนชนที่สำคัญยิ่ง ทั้งนี้เพราะภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นสรรพวิชาความรู้ทั้งหมดที่ชุมชนท้องถิ่นใช้แก้ปัญหาหรือจรรโลงชีวิตของเขา ไม่ว่าจะเป็นความรู้ที่มีการสั่งสม มีการประยุกต์ใช้มายาวนาน หรือความรู้ที่ชุมชนท้องถิ่นรับมาจากภายนอก ล้วนแต่เป็นความรู้ที่ผ่านการพิสูจน์มาแล้วว่าเข้ากันได้กับวิถีด้านอื่น ๆ ของชุมชนท้องถิ่นล้วน แต่เป็นประโยชน์ในการเลี้ยงชีพ หรือประโยชน์ด้านอื่น ๆ ในการดำรงชีวิตของชุมชนท้องถิ่นและปัจเจกชน (ชวน เพชรแก้ว. 2547)

คำจำกัดความของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์ความรู้ ความสามารถในการระดับท้องถิ่น ซึ่งมีขอบเขตจำกัดในแต่ละท้องถิ่น ที่ได้สืบทอดและเชื่อมโยงมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ซึ่งนักวิชาการหลาย ๆ ท่านได้ให้ความหมายเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สอดคล้องกันพอสรุปได้ดังนี้

ยุพาพร จานประดับ (2544) ได้สรุปความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ว่า คือ องค์ความรู้ของท้องถิ่นหรือทุกสิ่งทุกอย่างที่บุคคลในท้องถิ่น คิดขึ้นจากสติปัญญาและความสามารถของท้องถิ่นเอง เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาหรือดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม โดยมีกระบวนการสั่งสมสืบทอดมาเป็นเวลานาน

ธวัช ปุณโณทก (2532) ให้ความหมายว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการปรับเปลี่ยนแบบแผนดำเนินชีวิตของบุคคลซึ่งอาศัยอยู่ในท้องถิ่นให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขหรือสามารถแก้ปัญหาคำดำเนินชีวิตของคนให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปแต่ละยุคสมัย

อัจฉรา ภาณุรัตน์ (2549) ให้ความหมายว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการปรับเปลี่ยนแบบแผนดำเนินชีวิตของบุคคลซึ่งอาศัยอยู่ในท้องถิ่นให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขหรือสามารถแก้ปัญหาคำดำเนินชีวิตของคนให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปแต่ละยุคสมัย

ประภากร แก้ววรรณ และคนอื่นๆ (2549) ได้ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นคือ องค์ความรู้ ประสบการณ์หรือทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้าน คิดเอง ทำเอง แก้ปัญหาเอง เพื่อนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน และเกิดสั่งสมมาเป็นเวลานาน และมีการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่งในท้องถิ่น เพื่อให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545) ได้ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ดังนี้คือ

1. ความรู้ ความสามารถ ความเชื่อ ความสามารถทางพฤติกรรมและความสามารถในการแก้ไขปัญหาของมนุษย์

2. ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถ ความชัดเจนที่กลุ่มชนได้จากประสบการณ์ที่สั่งสมไว้ใน การปรับตัวและดำรงชีพตามสภาพแวดล้อมของธรรมชาติ

3. ภูมิปัญญาเป็นเรื่องที่สั่งสมกันมาตั้งแต่อดีต และเป็นเรื่องของการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติแวดล้อม คนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ โดยผ่านกระบวนการทาง จารีต ประเพณี การทำมาหากิน และพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างความสัมพันธ์เหล่านี้ เป้าหมายก็คือ เพื่อให้เกิดความสุขทั้งในส่วนที่เป็นชุมชน หมู่บ้าน และในส่วนที่เป็นปัจเจกของชาวบ้านเอง หากเกิดปัญหาทางด้านความไม่สมดุลกันขึ้น ก็จะทำให้เกิดความไม่สงบสุขทั้งในส่วนที่เป็นสังคม และในส่วนที่เป็นปัจเจกของชาวบ้านเอง

4. ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ ในการศึกษาเล่าเรียน การที่ชาวบ้านรู้จักวิธีการ ทำนา การไถนา การนำกระป๋องมาใช้ในการไถนา การรู้จักนวดข้าวโดยการใช้กระป๋อง รู้จักสาน กระบุง ตะกร้า เอาไม้ไผ่มาทำเครื่องมือใช้สอยในชีวิตประจำวัน รวมทั้งรู้จักเอาดินขี้ทามาแช่น้ำต้มให้เหือดแห้งเป็นเกลือสินเธาว์ ก็เรียกว่าภูมิปัญญาทั้งสิ้น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547) ได้แบ่งสาขาภูมิปัญญาโดยจำแนกเป็น 9 ด้าน ดังนี้

1. **ด้านเกษตรกรรม** ได้แก่ ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะ และเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งตนเองในสภาวะการณ์ต่าง ๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหาการเกษตร ด้านการตลาด การแก้ปัญหาด้านการผลิต และการรู้จักปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการเกษตร เป็นต้น

2. **ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม** ได้แก่ การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิตเพื่อการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรม อันเป็นขบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ ตลอดทั้งการผลิตและการจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่มโรงสี กลุ่มหัตถกรรม เป็นต้น

3. **ด้านการแพทย์แผนไทย** ได้แก่ ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้ เช่น ยาจากสมุนไพรอันมีอยู่หลากหลาย การนวดแผนโบราณ การดูแลและรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน เป็นต้น

4. **ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** ได้แก่ ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การบวชป่า การสืบชะตาแม่น้ำ การทำแนวปะการังเทียม การอนุรักษ์ป่าชายเลน การจัดการป่าต้นน้ำ และป่าชุมชน เป็นต้น

5. **ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน** ได้แก่ ความสามารถในการสั่งสมและบริหารกองทุนและสวัสดิการชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่ชีวิต ความเป็นอยู่ของสมาชิกในกลุ่ม เช่น การจัดการกองทุนของชุมชนในรูปของสหกรณ์ออมทรัพย์ รวมถึงความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการรักษายาบาลของชุมชน และการจัดระบบสวัสดิการบริการชุมชน

6. **ด้านศิลปวัฒนธรรม** ได้แก่ ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านศิลปะ สาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม นาฏศิลป์ ดนตรี ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ การละเล่น พื้นบ้าน และนันทนาการ

7. **ด้านภาษาและวรรณกรรม** ได้แก่ ความสามารถในการอนุรักษ์และสร้างสรรค์ผลงานด้านภาษา คือ ภาษาถิ่น ภาษาไทยในภูมิภาคต่าง ๆ รวมถึงด้านวรรณกรรมท้องถิ่นและการจัดทำสารานุกรมภาษาถิ่น การปริวรรตหนังสือโบราณ การฟื้นฟูการเรียนการสอนภาษาถิ่นของท้องถิ่นต่าง ๆ

8. **ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี** ได้แก่ ความสามารถประยุกต์และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ปรัชญาความเชื่อและประเพณีที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อบริบททาง เศรษฐกิจ สังคม เช่น การถ่ายทอดวรรณกรรม คำสอน การบวชป่า การประยุกต์ ประเพณีบุญ ประทายข้าว

9. **ด้านโภชนาการ** ได้แก่ ความสามารถในการเลือกสรร ประดิษฐ์และปรุงแต่งอาหาร และยาได้เหมาะสมกับความต้องการของร่างกายในสภาวะการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนผลิตเป็นสินค้าและบริการส่งออกที่ได้รับความนิยมแพร่หลายมาก รวมถึงการขยายคุณค่าเพิ่มของทรัพยากรด้วย

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านเกษตรกรรม การทำปุ๋ยจากขยะอินทรีย์

1. ชื่อ นายจ่านงค์ คิมรัมย์ อายุ 73 ปี
2. ที่อยู่ 437/201 ถ.บายพาส ต.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์ จ.บุรีรัมย์
3. ระดับการศึกษา ประถมศึกษา
4. อาชีพ เกษตรกรรม
5. เบอร์โทรศัพท์ 085-2596896
6. ผลงานด้านภูมิปัญญา
 - รางวัลถ้วยพระราชทานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
รัชกาลที่ 9
7. สถานการณ์คงอยู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - เสี่ยงต่อการสูญหาย ใกล้เคียงผู้สืบทอด
8. การได้มาซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - พัฒนาต่อยอดจากภูมิปัญญาเดิม
9. ประโยชน์ของภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - เพิ่มรายได้
 - ลดรายจ่าย
 - ส่งเสริมสุขภาพ
10. การเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - ผ่านวิทยากรชุมชน
 - ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี
11. ประวัติความเป็นมา จุดเด่น เอกลักษณ์ที่โดดเด่นและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

การเก็บรวบรวมขยะอินทรีย์ตามร้านอาหารและหอพักในชุมชน เพื่อนำไปเลี้ยงสัตว์ เช่น ไก่ เป็ด และนำมาทำน้ำหมักชีวภาพ เพื่อไปใช้ในนาข้าวและแปลงเกษตร โดยใช้ปรับปรุงดิน เป็นการลดค่าใช้จ่ายในการซื้อปุ๋ย หรือสารเคมีในการเพิ่มผลผลิต ผลผลิตที่ได้จะปลอดสารเคมี เป็นการลดค่าใช้จ่าย เพิ่มรายได้ ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง

รูปภาพ

2. ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านหัตถกรรม งานประดิษฐ์บายศรีใบตอง และกระทง

1. ชื่อ นายวุฒินันท์ ฉิมจารย์ อายุ 30 ปี
2. ที่อยู่ 13/39 ถ.หลักเมือง ต.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์ จ.บุรีรัมย์
3. ระดับการศึกษา ปริญญาตรี
4. อาชีพ งานประดิษฐ์บายศรีใบตอง และกระทง
5. เบอร์โทรศัพท์ 080-7972778
6. ผลงานด้านภูมิปัญญา
 - ผู้ฝึกสอนบายศรีปากชาม รางวัลชนะเลิศระดับประเทศ ปี 2559
 - รางวัลชนะเลิศกระทงใหญ่ เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ ปี 2558
 - รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 1 กระทง เทศบาลตำบลสตึก ปี 2563
7. สถานการณ์คงอยู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - เสี่ยงต่อการสูญหาย ใกล้ขาดผู้สืบทอด
8. การได้มาซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - สืบทอดจากบรรพบุรุษ
 - พัฒนาต่อยอดจากภูมิปัญญาเดิม
9. ประโยชน์ของภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - เพิ่มรายได้
 - ช่วยอนุรักษ์มรดกของท้องถิ่น
10. การเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - ผ่านวิทยากรชุมชน
 - ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี youtube ช่อง DIY Baysri

11. ประวัติความเป็นมา จุดเด่น เอกลักษณ์ที่โดดเด่นและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

บายศรี ทำด้วยใบตอง รูปคล้ายกระทง เป็นชั้น ๆ มีขนาดใหญ่เล็กสอปขึ้นไปตามลำดับ เป็น 3 ชั้น 5 ชั้น 7 ชั้น หรือ 9 ชั้น มีเสาปักตรงกลางเป็นแกน มีเครื่องสังเวทวางอยู่ในบายศรี และมีไข่วัว (ไข่ต้ม) เสียบอยู่บนยอดบายศรี มีหลายประเภท เช่น บายศรีตอง บายศรีปากชาม บายศรีใหญ่

บายศรีนั้นมีข้อสันนิษฐานว่าได้ประดิษฐ์ขึ้นมาจากคติความเชื่อของพราหมณ์พิจารณาจากการนำใบตองมาประดิษฐ์บายศรี เนื่องด้วยใบตองนั้นเป็นของสะอาดบริสุทธิ์ไม่มีมลทินของอาหารเก่าให้แปดเปื้อน และอีกประการหนึ่งก็คือ รูปร่างลักษณะของบายศรีที่ได้จำลองเขาพระสุเมรุ ซึ่งเป็นที่สถิตของพระอิศวรตลอดจนเครื่องสังเวทก็มีความเชื่อมาจากคติพราหมณ์เช่น ไข่ แต่งกวา มะพร้าว รวมถึงพิธีการ เช่น การเวียนเทียน การเจิม และพิธีการต่าง ๆ เหล่านี้พราหมณ์เป็นผู้ประกอบพิธีทั้งสิ้น

บายศรีนั้นสามารถใช้ในพิธีการต่างๆ ตามประเพณีนิยม อีกทั้งเป็นการสืบสานศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของชาติ และสามารถทำเป็นอาชีพสร้างรายได้อีกด้วย

รูปภาพ

2. ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านหัตถกรรม งานประดิษฐ์บายศรีใบตองและกระทง

1. ชื่อ นายศักรินทร์ บุรินรัมย์ อายุ 25 ปี
2. ที่อยู่ 211/1 ถ.สุนทรเทพ ต.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์ จ.บุรีรัมย์
3. ระดับการศึกษา อาชีวศึกษา ปวส.
4. อาชีพ งานประดิษฐ์บายศรีใบตองและกระทง
5. เบอร์โทรศัพท์ 095-6027037
6. ผลงานด้านภูมิปัญญา
 - รางวัลรองชนะเลิศกระทงใหญ่ เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ ปี 2562
 - รางวัลชนะเลิศบายศรีใหญ่วันมาฆบูชา จังหวัดสุรินทร์ ปี 2560
2561 , 2562
7. สถานการณ์คงอยู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - เสี่ยงต่อการสูญหาย ใกล้ขาดผู้สืบทอด
8. การได้มาซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - สืบทอดจากบรรพบุรุษ
 - พัฒนาต่อยอดจากภูมิปัญญาเดิม
9. ประโยชน์ของภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - เพิ่มรายได้
 - ช่วยอนุรักษ์มรดกของท้องถิ่น
10. การเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - ผ่านวิทยากรชุมชน
 - ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี

11. ประวัติความเป็นมา จุดเด่น เอกลักษณ์ที่โดดเด่นและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

บายศรี ทำด้วยใบตอง รูปคล้ายกระทง เป็นชั้น ๆ มีขนาดใหญ่เล็กสอปขึ้นไปตามลำดับ เป็น 3 ชั้น 5 ชั้น 7 ชั้น หรือ 9 ชั้น มีเสาปักตรงกลางเป็นแกน มีเครื่องสังเวทวางอยู่ในบายศรี และมีไข่วัว (ไข่มด) เสียบอยู่บนยอดบายศรี มีหลายประเภท เช่น บายศรีตอง บายศรีปากชาม บายศรีใหญ่

บายศรีนั้นมีข้อสันนิษฐานว่าได้ประดิษฐ์ขึ้นมาจากคติความเชื่อของพราหมณ์พิจารณาจากการนำใบตองมาประดิษฐ์บายศรี เนื่องด้วยใบตองนั้นเป็นของสะอาดบริสุทธิ์ไม่มีมลทินของอาหารเก่าให้แปดเปื้อน และอีกประการหนึ่งก็คือ รูปร่างลักษณะของบายศรีที่ได้จำลองเขาพระสุเมรุ ซึ่งเป็นที่สถิตของพระอิศวรตลอดจนเครื่องสังเวที่มีความเชื่อมาจากคติพราหมณ์เช่น ไข่ แตงกวา มะพร้าว รวมถึงพิธีการ เช่น การเวียนเทียน การเจิม และพิธีการต่าง ๆ เหล่านี้พราหมณ์เป็นผู้ประกอบพิธีทั้งสิ้น

บายศรีนั้นสามารถใช้ในพิธีการต่างๆ ตามประเพณีนิยม อีกทั้งเป็นการสืบสานศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของชาติ และสามารถทำเป็นอาชีพสร้างรายได้อีกด้วย

รูปภาพ

3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการแพทย์แผนไทย การนวดแผนไทย

1. ชื่อ กลุ่มนวดแผนไทยเทศบาลชุมชนเมือง เทศบาลเมืองบุรีรัมย์
ประธานกลุ่ม น.ส.ปัทมา เชื้อรัมย์ จำนวนสมาชิก 47 คน
2. ที่อยู่ ศูนย์บริการสาธารณสุข เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ ต.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์ จ.บุรีรัมย์
(สถานที่ให้บริการนวดแผนไทย ถนนคนเดินตลาดเซราะกราว)
3. ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2551
4. เบอร์โทรศัพท์ 044-601917 , 044-611576 , 089-4879247 (เบอร์โทรประธาน)
5. สถานการณ์คงอยู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่น มีผู้สืบทอดและปฏิบัติอยู่
6. การได้มาซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น การอบรมและศึกษาเพิ่มเติม
7. ประโยชน์ของภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - เพิ่มรายได้
 - ส่งเสริมสุขภาพ
 - ช่วยอนุรักษ์มรดกของท้องถิ่น
8. การเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - บอกเล่าสืบทอดในชุมชน
 - ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี
 - ถ่ายทอดความรู้ผ่านการอบรม
9. ประวัติความเป็นมา จุดเด่น เอกลักษณ์ที่โดดเด่นและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น
นวดไทย การนวดแผนไทย หรือ การนวดแผนโบราณ เป็นการนวดชนิดหนึ่งในแบบไทย ซึ่งเป็นศาสตร์บำบัดและรักษาโรคแขนงหนึ่งของการแพทย์แผนไทย โดยจะเน้นในลักษณะการกด การคลึง การบีบ การตืด การดึง และการอบ ประคบ ซึ่งรู้จักกันโดยทั่วไปในชื่อ "นวดแผนโบราณ" โดยมีหลักฐานว่านวดแผน

ไทยนั้นมีประวัติมาจากประเทศอินเดีย โดยเชื่อว่าน่าจะมีการนำการนวดเข้ามาพร้อมกับการเผยแพร่พระพุทธศาสนา และมีการนำเข้ามาในประเทศไทยเมื่อใดนั้นไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจน จากนั้นได้ถูกพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขให้เข้ากับวัฒนธรรมของสังคมไทย จนเป็นรูปแบบแผนที่เป็นมาตรฐานของไทยและส่งทอดมาจนถึงปัจจุบัน การนวดแผนไทยแบ่งเป็น 2 สาย คือ สายราชสำนักและสายเชลยศักดิ์

1. การนวดแบบราชสำนัก เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายของการนวดนี้คือ เจ้านายชั้นผู้ใหญ่ ผู้มีศถาบรรดาศักดิ์ที่อยู่ในรั้วในวัง ฉะนั้นการนวดจึงถูกออกแบบที่เน้นการใช้นิ้วมือและมือเท่านั้น และท่าทางที่ใช้ในการนวดมีความสุภาพเรียบร้อย มีข้อกำหนดในการเรียนมากมาย ผู้ที่เชี่ยวชาญทางวิชาชีพด้านนี้จะได้ทำงานอยู่ในรั้วในวังเป็นหมอลาง มีเงินเดือนมียศมีตำแหน่ง

2. การนวดแบบเชลยศักดิ์ เป็นการนวดที่ใช้ในระดับชาวบ้านด้วยท่าทางทั่วไป ไม่มีแบบแผนหรือพิธีรีตองในการนวดมากนัก อีกทั้งยังสามารถใช้ช่วยวัยอื่น ๆ เช่น เข่า ศอก เท้า เพื่อช่วยทุ่นแรงในการนวดได้ ซึ่งเป็นข้อแตกต่างจากการนวดแบบราชสำนักที่เน้นการใช้มือเพียงอย่างเดียว

การนวดไทยเป็นทั้งศาสตร์และศิลปะที่มีมาแต่โบราณ เกิดจากสัญชาตญาณเบื้องต้นของการอยู่รอด เมื่อมีอาการปวดเมื่อยหรือเจ็บป่วยตนเองหรือผู้ที่อยู่ใกล้เคียงมักจะลูบไล้บิบนวดบริเวณดังกล่าว ทำให้อาการปวดเมื่อยลดลง เริ่มแรก ๆ ก็เป็นไปโดยมิได้ตั้งใจ ต่อมาเริ่มสังเกตเห็นผลของการบิบนวดในบางจุด หรือบางวิธีที่ได้ผลจึงเก็บไว้เป็นประสบการณ์ และกลายเป็นความรู้ที่สืบทอดกันต่อ ๆ มา จากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ความรู้ที่ได้จึงสะสมจากลักษณะง่าย ๆ ไปสู่ความสลับซับซ้อน จนสามารถสร้างเป็นทฤษฎีการนวด จึงกลายมาเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่มีบทบาทบำบัดรักษาอาการและโรคบางอย่าง

รูปภาพ

3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการแพทย์แผนไทย การนวดแผนไทย

1. ชื่อ นางเฉลียว ศรีรัตนประสิทธิ์ อายุ 59 ปี
2. ที่อยู่ 268 ถ.จิระ ช.สันติประชา 6 ต.ในเมือง
อ.เมืองบุรีรัมย์ จ.บุรีรัมย์
3. ระดับการศึกษา ปริญญาตรี
4. อาชีพ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ เทศบาลเมืองบุรีรัมย์
5. เบอร์โทรศัพท์ 081-3897280
6. ผลงานด้านภูมิปัญญา
 - นวัตกรรมด้านส่งเสริมสุขภาพระดับจังหวัด
 - รางวัลระดับดีเด่น จาก กพร. ด้านบริการเป็นเลิศ
 - รางวัล อปท. ดีเด่น ด้านสาธารณสุข ปี 2563
7. สถานการณ์คงอยู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่น มีผู้สืบทอดและปฏิบัติอยู่
8. การได้มาซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น การอบรมและศึกษาเพิ่มเติม
9. ประโยชน์ของภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - เพิ่มรายได้
 - ส่งเสริมสุขภาพ
 - ช่วยอนุรักษ์มรดกของท้องถิ่น
10. การเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - บอกเล่าสืบทอดในชุมชน
 - ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี
 - ถ่ายทอดความรู้ผ่านการอบรม
11. ประวัติความเป็นมา จุดเด่น เอกลักษณ์ที่โดดเด่นและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

นวดไทย การนวดแผนไทย หรือ การนวดแผนโบราณ เป็นการนวดชนิดหนึ่งในแบบไทย ซึ่งเป็นศาสตร์บำบัดและรักษาโรคแขนงหนึ่งของการแพทย์แผนไทย โดยจะเน้นในลักษณะการกด การคลึง การบีบ การตัด การดึง และการอบ ประคบ ซึ่งรู้จักกันโดยทั่วไปในชื่อ "นวดแผนโบราณ" โดยมีหลักฐานว่านวดแผนไทยนั้นมีประวัติมาจากประเทศอินเดีย โดยเชื่อว่าน่าจะมีการนำการนวดเข้ามาพร้อมกับการเผยแพร่พระพุทธศาสนา และมีการนำเข้ามาในประเทศไทยเมื่อใดนั้นไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจน จากนั้นได้ถูกพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขให้เข้ากับวัฒนธรรมของสังคมไทย จนเป็นรูปแบบแผนที่เป็นมาตรฐานของไทยและส่งทอดมาจนถึงปัจจุบัน การนวดแผนไทยแบ่งเป็น 2 สาย คือ สายราชสำนักและสายเชลยศักดิ์

1. การนวดแบบราชสำนัก เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายของการนวดนี้คือ เจ้านายชั้นผู้ใหญ่ ผู้มียศถาบรรดาศักดิ์ที่อยู่ในรั้วในวัง ฉะนั้นการนวดจึงถูกออกแบบที่เน้นการใช้นิ้วมือและมือเท่านั้น และท่วงท่าที่ใช้ในการนวดมีความสุภาพเรียบร้อย มีข้อกำหนดในการเรียนมากมาย ผู้ที่เชี่ยวชาญทางวิชาชีพด้านนี้ จะได้ทำงานอยู่ในรั้วในวังเป็นหมอหลวง มีเงินเดือนมียศมีตำแหน่ง

2. การนวดแบบเชลยศักดิ์ เป็นการนวดที่ใช้ในระดับชาวบ้านด้วยท่าทางทั่วไป ไม่มีแบบแผนหรือพิธีรีตองในการนวดมากนัก อีกทั้งยังสามารถใช้อวัยวะอื่น ๆ เช่น เข่า ศอก เท้า เพื่อช่วยทุ่นแรงในการนวดได้ ซึ่งเป็นข้อแตกต่างจากการนวดแบบราชสำนักที่เน้นการใช้มือเพียงอย่างเดียว

การนวดไทยเป็นทั้งศาสตร์และศิลปะที่มีมาแต่โบราณ เกิดจากสัญชาตญาณเบื้องต้นของการอยู่รอด เมื่อมีอาการปวดเมื่อยหรือเจ็บป่วยตนเองหรือผู้ที่อยู่ใกล้เคียงมักจะลูบไล้บิบนวดบริเวณดังกล่าว ทำให้อาการปวดเมื่อยลดลง เริ่มแรก ๆ ก็เป็นไปโดยมิได้ตั้งใจ ต่อมาเริ่มสังเกตเห็นผลของการบิบนวดในบางจุด หรือบางวิธีที่ได้ผลจึงเก็บไว้เป็นประสบการณ์ และกลายเป็นความรู้ที่สืบทอดกันต่อ ๆ มา จากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ความรู้ที่ได้จึงสะสมจากลักษณะง่าย ๆ ไปสู่ความสลับซับซ้อน จนสามารถสร้างเป็นทฤษฎีการนวด จึงกลายมาเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่มีบทบาทบำบัดรักษาอาการและโรคบางอย่าง

รูปภาพ

3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการแพทย์แผนไทย

การนวดแผนไทย

1. ชื่อ นางสาวนิ่มนวล ผายตากแดด อายุ 41 ปี
2. ที่อยู่ 479/6 ถ.จिरะ ต.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์ จ.บุรีรัมย์
3. ระดับการศึกษา ประถมศึกษา
4. อาชีพ พนักงานจ้างทั่วไป เทศบาลเมืองบุรีรัมย์
(ปฏิบัติงานที่ศูนย์บริการสาธารณสุข เทศบาลเมืองบุรีรัมย์)
5. เบอร์โทรศัพท์ 097-3380681
6. ผลงานด้านภูมิปัญญา
 - ผู้ช่วยวิทยากรช่วยสอนเกี่ยวกับการนวดพื้นฐานเบื้องต้น
7. สถานการณ์คงอยู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - มีผู้สืบทอดและปฏิบัติอยู่
8. การได้มาซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - การอบรมและศึกษาเพิ่มเติม
9. ประโยชน์ของภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - เพิ่มรายได้
 - ส่งเสริมสุขภาพ
 - ช่วยอนุรักษ์มรดกของท้องถิ่น
10. การเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - บอกเล่าสืบทอดในชุมชน
 - ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี
 - ถ่ายทอดความรู้ผ่านการอบรม
11. ประวัติความเป็นมา จุดเด่น เอกลักษณ์ที่โดดเด่นและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

นวดไทย การนวดแผนไทย หรือ การนวดแผนโบราณ เป็นการนวดชนิดหนึ่งในแบบไทย ซึ่งเป็นศาสตร์บำบัดและรักษาโรคแขนงหนึ่งของการแพทย์แผนไทย โดยจะเน้นในลักษณะการกด การคลึง การบีบ การดัด การดึง และการอบ ประคบ ซึ่งรู้จักกันโดยทั่วไปในชื่อ "นวดแผนโบราณ" โดยมีหลักฐานว่านวดแผนไทยนั้นมีประวัติมาจากประเทศอินเดีย โดยเชื่อว่าน่าจะมีการนำการนวดเข้ามาพร้อมกับการเผยแพร่พระพุทธศาสนา และมีการนำเข้ามาในประเทศไทยเมื่อใดนั้นไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจน จากนั้นได้ถูกพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขให้เข้ากับวัฒนธรรมของสังคมไทย จนเป็นรูปแบบแผนที่เป็นมาตรฐานของไทยและส่งทอดมาจนถึงปัจจุบัน การนวดแผนไทยแบ่งเป็น 2 สาย คือ สายราชสำนักและสายเขลยศักดิ์

1. การนวดแบบราชสำนัก เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายของการนวดนี้คือ เจ้านายชั้นผู้ใหญ่ ผู้มียศถาบรรดาศักดิ์ที่อยู่ในรั้วในวัง ฉะนั้นการนวดจึงถูกออกแบบที่เน้นการใช้นิ้วมือและมือเท่านั้น และท่วงท่าที่ใช้ในการนวดมีความสุภาพเรียบร้อย มีข้อกำหนดในการเรียนมากมาย ผู้ที่เชี่ยวชาญทางวิชาชีพด้านนี้ จะได้ทำงานอยู่ในรั้วในวังเป็นหมอหลวง มีเงินเดือนมียศมีตำแหน่ง

2. การนวดแบบเชลยศักดิ์ เป็นการนวดที่ใช้ในระดับชาวบ้านด้วยท่าทางทั่วไป ไม่มีแบบแผนหรือพิธีรีตองในการนวดมากนัก อีกทั้งยังสามารถใช้วิธีอื่น ๆ เช่น เข่า ศอก เท้า เพื่อช่วยทุ่นแรงในการนวดได้ ซึ่งเป็นข้อแตกต่างจากการนวดแบบราชสำนักที่เน้นการใช้มือเพียงอย่างเดียว

การนวดไทยเป็นทั้งศาสตร์และศิลปะที่มีมาแต่โบราณ เกิดจากสัญชาตญาณเบื้องต้นของการอยู่รอด เมื่อมีอาการปวดเมื่อยหรือเจ็บป่วยตนเองหรือผู้ที่อยู่ใกล้เคียงมักจะลูบไล้บิบนวดบริเวณดังกล่าว ทำให้อาการปวดเมื่อยลดลง เริ่มแรก ๆ ก็เป็นไปโดยมิได้ตั้งใจ ต่อมาเริ่มสังเกตเห็นผลของการบิบนวดในบางจุด หรือบางวิธีที่ได้ผลจึงเก็บไว้เป็นประสบการณ์ และกลายเป็นความรู้ที่สืบทอดกันต่อ ๆ มา จากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ความรู้ที่ได้จึงสะสมจากลักษณะง่าย ๆ ไปสู่ความสลับซับซ้อน จนสามารถสร้างเป็นทฤษฎีการนวด จึงกลายมาเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่มีบทบาทบำบัดรักษาอาการและโรคบางอย่าง

รูปภาพ

3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการแพทย์แผนไทย

การนวดแผนไทย

1. ชื่อ นางสาวณัฐรภา มงคลสุวรรณ อายุ 32 ปี
2. ที่อยู่ 66/2 ถ.หน้าสถานี ต.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์ จ.บุรีรัมย์
3. ระดับการศึกษา มัธยมศึกษา
4. อาชีพ นวดแผนไทย
5. เบอร์โทรศัพท์ 082-1443951
6. ผลงานด้านภูมิปัญญา
 - ผู้ช่วยวิทยากรช่วยสอนเกี่ยวกับการนวดพื้นฐานเบื้องต้น
7. สถานการณ์คงอยู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - มีผู้สืบทอดและปฏิบัติอยู่
8. การได้มาซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - การอบรมและศึกษาเพิ่มเติม
9. ประโยชน์ของภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - เพิ่มรายได้
 - ส่งเสริมสุขภาพ
 - ช่วยอนุรักษ์มรดกของท้องถิ่น
10. การเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - บอกเล่าสืบทอดในชุมชน
 - ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี
 - ถ่ายทอดความรู้ผ่านการอบรม

11. ประวัติความเป็นมา จุดเด่น เอกลักษณ์ที่โดดเด่นและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

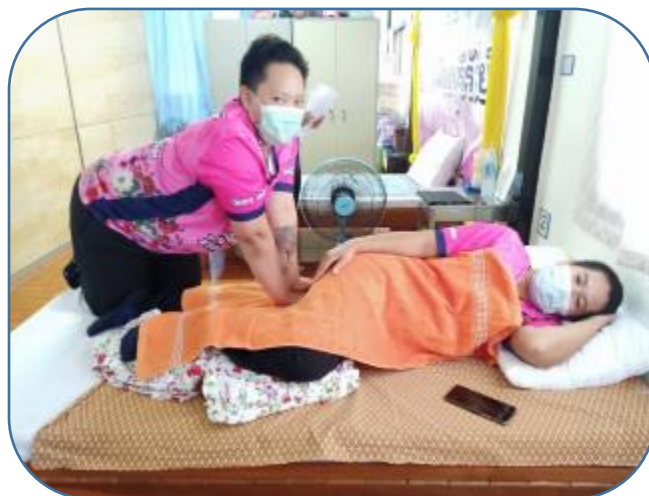
นวดไทย การนวดแผนไทย หรือ การนวดแผนโบราณ เป็นการนวดชนิดหนึ่งในแบบไทย ซึ่งเป็นศาสตร์บำบัดและรักษาโรคแขนงหนึ่งของการแพทย์แผนไทย โดยจะเน้นในลักษณะการกด การคลึง การบีบ การตัด การดึง และการอบ ประคบ ซึ่งรู้จักกันโดยทั่วไปในชื่อ "นวดแผนโบราณ" โดยมีหลักฐานว่านวดแผนไทยนั้นมีประวัติมาจากประเทศอินเดีย โดยเชื่อว่าน่าจะมีการนำการนวดเข้ามาพร้อมกับการเผยแพร่พระพุทธศาสนา และมีการนำเข้ามาในประเทศไทยเมื่อใดนั้นไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจน จากนั้นได้ถูกพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขให้เข้ากับวัฒนธรรมของสังคมไทย จนเป็นรูปแบบแผนที่เป็นมาตรฐานของไทยและส่งทอดมาจนถึงปัจจุบัน การนวดแผนไทยแบ่งเป็น 2 สาย คือ สายราชสำนักและสายเชลยศักดิ์

1. การนวดแบบราชสำนัก เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายของการนวดนี้คือ เจ้านายชั้นผู้ใหญ่ ผู้มียศถาบรรดาศักดิ์ที่อยู่ในรั้วในวัง ฉะนั้นการนวดจึงถูกออกแบบที่เน้นการใช้นิ้วมือและมือเท่านั้น และท่วงท่าที่ใช้ในการนวดมีความสุภาพเรียบร้อย มีข้อกำหนดในการเรียนมากมาย ผู้ที่เชี่ยวชาญทางวิชาชีพด้านนี้ จะได้ทำงานอยู่ในรั้วในวังเป็นหมอหลวง มีเงินเดือนมียศมีตำแหน่ง

2. การนวดแบบเชลยศักดิ์ เป็นการนวดที่ใช้ในระดับชาวบ้านด้วยท่าทางทั่วไป ไม่มีแบบแผนหรือพิธีรีตองในการนวดมากนัก อีกทั้งยังสามารถใช้วิธีอื่น ๆ เช่น เข่า ศอก เท้า เพื่อช่วยทุ่นแรงในการนวดได้ ซึ่งเป็นข้อแตกต่างจากการนวดแบบราชสำนักที่เน้นการใช้มือเพียงอย่างเดียว

การนวดไทยเป็นทั้งศาสตร์และศิลปะที่มีมาแต่โบราณ เกิดจากสัญชาตญาณเบื้องต้นของการอยู่รอด เมื่อมีอาการปวดเมื่อยหรือเจ็บป่วยตนเองหรือผู้ที่อยู่ใกล้เคียงมักจะลูบไล้บิบนวดบริเวณดังกล่าว ทำให้อาการปวดเมื่อยลดลง เริ่มแรก ๆ ก็เป็นไปโดยมิได้ตั้งใจ ต่อมาเริ่มสังเกตเห็นผลของการบีบนวดในบางจุด หรือบางวิธีที่ได้ผลจึงเก็บไว้เป็นประสบการณ์ และกลายเป็นความรู้ที่สืบทอดกันต่อ ๆ มา จากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ความรู้ที่ได้จึงสะสมจากลักษณะง่าย ๆ ไปสู่ความสลับซับซ้อน จนสามารถสร้างเป็นทฤษฎีการนวด จึงกลายมาเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่มีบทบาทบำบัดรักษาอาการและโรคบางอย่าง

รูปภาพ

3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการแพทย์แผนไทย การนวดแผนไทย

1. ชื่อ นางสาวพนิดา สว่างศรี อายุ 35 ปี
2. ที่อยู่ 31/3 ถ.นคร ต.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์ จ.บุรีรัมย์
3. ระดับการศึกษา มัธยมศึกษา
4. อาชีพ นวดแผนไทย
5. เบอร์โทรศัพท์ 093-5486811
6. ผลงานด้านภูมิปัญญา
 - ผู้ช่วยวิทยากรช่วยสอนเกี่ยวกับการนวดพื้นฐานเบื้องต้น
7. สถานการณ์คงอยู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - มีผู้สืบทอดและปฏิบัติอยู่
8. การได้มาซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - การอบรมและศึกษาเพิ่มเติม
9. ประโยชน์ของภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - เพิ่มรายได้
 - ส่งเสริมสุขภาพ
 - ช่วยอนุรักษ์มรดกของท้องถิ่น
10. การเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - บอกเล่าสืบต่อในชุมชน
 - ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี
 - ถ่ายทอดความรู้ผ่านการอบรม

11. ประวัติความเป็นมา จุดเด่น เอกลักษณ์ที่โดดเด่นและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

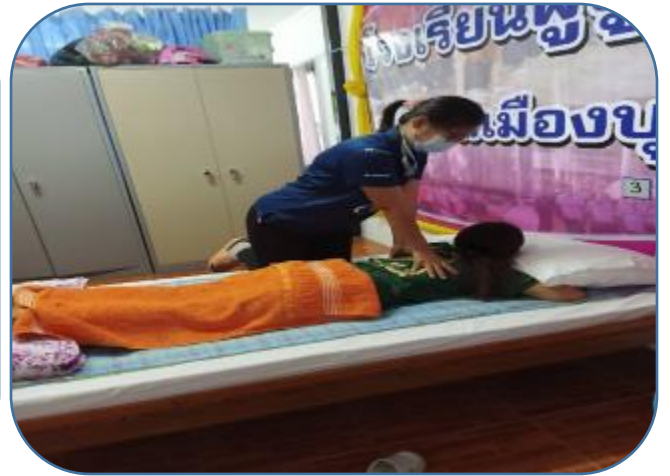
นวดไทย การนวดแผนไทย หรือ การนวดแผนโบราณ เป็นการนวดชนิดหนึ่งในแบบไทย ซึ่งเป็นศาสตร์บำบัดและรักษาโรคแขนงหนึ่งของการแพทย์แผนไทย โดยจะเน้นในลักษณะการกด การคลึง การบีบ การตัด การดึง และการอบ ประคบ ซึ่งรู้จักกันโดยทั่วไปในชื่อ "นวดแผนโบราณ" โดยมีหลักฐานว่านวดแผนไทยนั้นมีประวัติมาจากประเทศอินเดีย โดยเชื่อว่าน่าจะมีการนำการนวดเข้ามาพร้อมกับการเผยแพร่พระพุทธศาสนา และมีการนำเข้ามาในประเทศไทยเมื่อใดนั้นไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจน จากนั้นได้ถูกพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขให้เข้ากับวิถีวัฒนธรรมของสังคมไทย จนเป็นรูปแบบแผนที่เป็นมาตรฐานของไทยและส่งทอดมาจนถึงปัจจุบัน การนวดแผนไทยแบ่งเป็น 2 สาย คือ สายราชสำนักและสายเชลยศักดิ์

1. การนวดแบบราชสำนัก เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายของการนวดนี้คือ เจ้านายชั้นผู้ใหญ่ ผู้มียศถาบรรดาศักดิ์ที่อยู่ในรั้วในวัง ฉะนั้นการนวดจึงถูกออกแบบที่เน้นการใช้นิ้วมือและมือเท่านั้น และท่วงท่าที่ใช้ในการนวดมีความสวยงามเรียบร้อย มีข้อกำหนดในการเรียนมากมาย ผู้ที่เชี่ยวชาญทางวิชาชีพด้านนี้ จะได้ทำงานอยู่ในรั้วในวังเป็นหมอหลวง มีเงินเดือนมียศมีตำแหน่ง

2. การนวดแบบเชลยศักดิ์ เป็นการนวดที่ใช้ในระดับชาวบ้านด้วยท่าทางทั่วไป ไม่มีแบบแผนหรือพิธีรีตองในการนวดมากนัก อีกทั้งยังสามารถใช้อวัยวะอื่น ๆ เช่น เข่า ศอก เท้า เพื่อช่วยทุ่นแรงในการนวดได้ ซึ่งเป็นข้อแตกต่างจากการนวดแบบราชสำนักที่เน้นการใช้มือเพียงอย่างเดียว

การนวดไทยเป็นทั้งศาสตร์และศิลปะที่มีมาแต่โบราณ เกิดจากสัญชาตญาณเบื้องต้นของการอยู่รอด เมื่อมีอาการปวดเมื่อยหรือเจ็บป่วยตนเองหรือผู้ที่อยู่ใกล้เคียงมักจะลูบไล้บิบนวดบริเวณดังกล่าว ทำให้อาการปวดเมื่อยลดลง เริ่มแรก ๆ ก็เป็นไปโดยมิได้ตั้งใจ ต่อมาเริ่มสังเกตเห็นผลของการบิบนวดในบางจุด หรือบางวิธีที่ได้ผลจึงเก็บไว้เป็นประสบการณ์ และกลายเป็นความรู้ที่สืบทอดกันต่อ ๆ มา จากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ความรู้ที่ได้จึงสะสมจากลักษณะง่าย ๆ ไปสู่ความสลับซับซ้อน จนสามารถสร้างเป็นทฤษฎีการนวด จึงกลายมาเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่มีบทบาทบำบัดรักษาอาการและโรคบางอย่าง

รูปภาพ

3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการแพทย์แผนไทย การนวดแผนไทย

1. ชื่อ นางสาววรรณฯ แซ่อึ้ง อายุ 29 ปี
2. ที่อยู่ 10/3 ถ.อิสาน ต.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์ จ.บุรีรัมย์
3. ระดับการศึกษา มัธยมศึกษา
4. อาชีพ นวดแผนไทย
5. เบอร์โทรศัพท์ 093-0749599
6. ผลงานด้านภูมิปัญญา
 - ผู้ช่วยวิทยากรช่วยสอนเกี่ยวกับการนวดพื้นฐานเบื้องต้น
7. สถานการณ์คงอยู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - มีผู้สืบทอดและปฏิบัติอยู่
8. การได้มาซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - การอบรมและศึกษาเพิ่มเติม
9. ประโยชน์ของภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - เพิ่มรายได้
 - ส่งเสริมสุขภาพ
 - ช่วยอนุรักษ์มรดกของท้องถิ่น
10. การเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - บอกเล่าสืบทอดในชุมชน
 - ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี
 - ถ่ายทอดความรู้ผ่านการอบรม

11. ประวัติความเป็นมา จุดเด่น เอกลักษณ์ที่โดดเด่นและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

นวดไทย การนวดแผนไทย หรือ การนวดแผนโบราณ เป็นการนวดชนิดหนึ่งในแบบไทย ซึ่งเป็นศาสตร์บำบัดและรักษาโรคแขนงหนึ่งของการแพทย์แผนไทย โดยจะเน้นในลักษณะการกด การคลึง การบีบ การตัด การดึง และการอบ ประคบ ซึ่งรู้จักกันโดยทั่วไปในชื่อ "นวดแผนโบราณ" โดยมีหลักฐานว่านวดแผนไทยนั้นมีประวัติมาจากประเทศอินเดีย โดยเชื่อว่าน่าจะมีการนำการนวดเข้ามาพร้อมกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และมีการนำเข้ามาในประเทศไทยเมื่อใดนั้นไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจน จากนั้นได้ถูกพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขให้เข้ากับกับวัฒนธรรมของสังคมไทย จนเป็นรูปแบบแผนที่เป็นมาตรฐานของไทยและส่งทอดมาจนถึงปัจจุบัน การนวดแผนไทยแบ่งเป็น 2 สาย คือ สายราชสำนักและสายเชลยศักดิ์

1. การนวดแบบราชสำนัก เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายของการนวดนี้คือ เจ้านายชั้นผู้ใหญ่ ผู้มียศบรรดาศักดิ์ที่อยู่ในรั้วในวัง ฉะนั้นการนวดจึงถูกออกแบบที่เน้นการใช้นิ้วมือและมือเท่านั้น และท่วงท่าที่ใช้ในการนวดมีความสุภาพเรียบร้อย มีข้อกำหนดในการเรียนมากมาย ผู้ที่เชี่ยวชาญทางวิชาชีพด้านนี้จะได้ทำงานอยู่ในรั้วในวังเป็นหมอหลวง มีเงินเดือนมียศมีตำแหน่ง

1. การนวดแบบราชสำนัก เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายของการนวดนี้คือ เจ้านายชั้นผู้ใหญ่ ผู้มียศถาบรรดาศักดิ์ที่อยู่ในรั้วในวัง ฉะนั้นการนวดจึงถูกออกแบบที่เน้นการใช้นิ้วมือและมือเท่านั้น และท่าทางที่ใช้ในการนวดมีความสุภาพเรียบร้อย มีข้อกำหนดในการเรียนมากมาย ผู้ที่เชี่ยวชาญทางวิชาชีพด้านนี้ จะได้ทำงานอยู่ในรั้วในวังเป็นหมอหลวง มีเงินเดือนมียศมีตำแหน่ง

2. การนวดแบบเชลยศักดิ์ เป็นการนวดที่ใช้ในระดับชาวบ้านด้วยท่าทางทั่วไป ไม่มีแบบแผนหรือพิธีรีตองในการนวดมากนัก อีกทั้งยังสามารถใช้อวัยวะอื่น ๆ เช่น เข่า ศอก เท้า เพื่อช่วยทุ่นแรงในการนวดได้ ซึ่งเป็นข้อแตกต่างจากการนวดแบบราชสำนักที่เน้นการใช้มือเพียงอย่างเดียว

การนวดไทยเป็นทั้งศาสตร์และศิลปะที่มีมาแต่โบราณ เกิดจากสัญชาตญาณเบื้องต้นของการอยู่รอด เมื่อมีอาการปวดเมื่อยหรือเจ็บป่วยตนเองหรือผู้ที่อยู่ใกล้เคียงมักจะลูบไล้บิบนวดบริเวณดังกล่าว ทำให้อาการปวดเมื่อยลดลง เริ่มแรก ๆ ก็เป็นไปโดยมิได้ตั้งใจ ต่อมาเริ่มสังเกตเห็นผลของการบิบนวดในบางจุด หรือบางวิธีที่ได้ผลจึงเก็บไว้เป็นประสบการณ์ และกลายเป็นความรู้ที่สืบทอดกันต่อ ๆ มา จากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ความรู้ที่ได้จึงสะสมจากลักษณะง่าย ๆ ไปสู่ความสลับซับซ้อน จนสามารถสร้างเป็นทฤษฎีการนวด จึงกลายมาเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่มีบทบาทบำบัดรักษาอาการและโรคบางอย่าง

รูปภาพ

4. ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านศิลปกรรม

ดนตรีไทย

1. ชื่อ นายพิทยา นิลสุข อายุ 26 ปี
2. ที่อยู่ บ้านพักครู โรงเรียนเทศบาล 1 บุรีราษฎร์ธรณวิทยา
3. ระดับการศึกษา ปริญญาตรี สาขาวิชาดนตรีไทย
4. อาชีพ ครูอัตราจ้าง โรงเรียนเทศบาล 1 บุรีราษฎร์ธรณวิทยา
(โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองบุรีรัมย์)
5. เบอร์โทรศัพท์ 065-4246533
6. ผลงานด้านภูมิปัญญา
 - วิทยากรสอนดนตรีไทย
 - ผู้ควบคุมนักเรียนเข้าประกวดแข่งขันศิลปะหัตถกรรมระดับชาติ

7. สถานการณ์คงอยู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่น

- มีผู้สืบทอดและปฏิบัติอยู่

8. การได้มาซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น

- จากสถาบันการศึกษา

9. ประโยชน์ของภูมิปัญญาท้องถิ่น

- เพิ่มรายได้
- ส่งเสริมสุขภาพ
- ช่วยอนุรักษ์มรดกของท้องถิ่น

10. การเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น

- การไปแสดงในงานและโอกาสต่างๆ

11. ประวัติความเป็นมา จุดเด่น เอกลักษณ์ที่โดดเด่นและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ดนตรีไทย (Thai music) เป็นศิลปะแขนงหนึ่งของไทย ได้รับอิทธิพลมาจากประเทศต่าง ๆ เช่น อินเดีย, จีน, อินโดนีเซีย และอื่น ๆ เครื่องดนตรีมี 4 ประเภท ดิด สี ดี เป่า

วรรณคดี "ไตรภูมิพระร่วง" กล่าวถึงเครื่องดนตรี ได้แก่ ข้อง กลอง ฉิ่ง ฉาบ บัณเฑาะว์ พิณ ซอ ปี่ ไฉน ระฆัง กรับ

สมัยกรุงศรีอยุธยา มีวงปี่พาทย์ที่ยังคงรูปแบบปี่พาทย์เครื่องห้าเหมือนเช่นสมัยกรุงสุโขทัย แต่เพิ่มระนาดเอกเข้าไป นับแต่นั้นวงปี่พาทย์จึงประกอบด้วย ระนาดเอก ปี่ใน ซ้องวงใหญ่ กลองทัด ตะโพน ฉิ่ง ส่วนวงมโหรีพัฒนาจากวงมโหรีเครื่องสี่ เป็นมโหรีเครื่องหก เพิ่มขลุ่ย และรำมะนา รวมเป็นมี ซอสามสาย กระจับปี่ทับ (โทน) รำมะนา ขลุ่ย และกรับพวง

ถึงสมัยรัตนโกสินทร์ เริ่มจากรัชกาลที่ 1 เพิ่มกลองทัดเข้าวงปี่พาทย์อีก 1 ลูก รวมเป็น 2 ลูก ตัวผู้เสียงสูง ตัวเมียเสียงต่ำ รัชกาลที่ 2 ทรงพระปรีชาสามารถดนตรี ทรงขอสามสาย คู่พระหัตถ์คือซอสามสาย พิณ และทรงพระราชนิพนธ์เพลงไทย บุษบันลอยเลื่อน รัชสมัยนี้เกิดกลองสองหน้าพัฒนามาจากเปิงมางของมอญ พอในรัชกาลที่ 3 พัฒนาเป็นวงปี่พาทย์เครื่องคู่ มีการประดิษฐ์ระนาดทุ้มคู่กับระนาดเอก และฆ้องวงเล็กให้คู่กับฆ้องวงใหญ่

รัชกาลที่ 4 เกิดวงปี่พาทย์เครื่องใหญ่พร้อมการประดิษฐ์ระนาดเอกเหล็ก และระนาดทุ้มเหล็ก รัชกาลที่ 5 สมเด็จพระอมรินทราบรมราชินีทรงคิดค้นวงปี่พาทย์ดึกดำบรรพ์ประกอบการแสดงละครดึกดำบรรพ์ ในรัชกาลที่ 6 นำวงดนตรีของมอญเข้ามาผสมเรียกวงปี่พาทย์มอญโดยหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) มีการนำอังกะลุงเข้ามาเผยแพร่เป็นครั้งแรก และนำเครื่องดนตรีต่างชาติ เช่น ซิม ออร์แกนของฝรั่งมาผสมเป็นวงเครื่องสายผสม แล้วจึงเป็นดนตรีไทยที่เราได้เห็นจนถึงปัจจุบันนี้ ทั้งความแตกต่างระหว่างวงต่าง ๆ

รูปภาพ

4. ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านศิลปกรรม นาฏศิลป์ ฟ้อนรำ

1. ชื่อ นายกฤศ บุรณพันธ์ศักดิ์ อายุ 35 ปี
2. ที่อยู่ 211/1 ถ.สุนทรเทพ ต.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์ จ.บุรีรัมย์
3. ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย
4. อาชีพ พนักงานจ้างเทศบาลเมืองบุรีรัมย์
5. เบอร์โทรศัพท์ 085-4944156
6. ผลงานด้านภูมิปัญญา
 - เป็นผู้ถ่ายทอดทำรำลึกซอมนางรำ 1,250 คน ในงาน ถวายพระเพลิงพระบรมศพ รัชกาลที่ 9
 - เป็นผู้รับผิดชอบฝึกซอมนางรำ ประจำเผ่าภูย จำนวน 600 คน ในพิธีบวงสรวง 240 ปี เมืองบุรีรัมย์
 - เป็นผู้ดำเนินการแสดงนาฏศิลป์ในงานประเพณีต่างๆ ของชุมชน ในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์
7. สถานการณ์คงอยู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - มีผู้สืบทอดและปฏิบัติอยู่
8. การได้มาซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - พัฒนาต่อยอดจากภูมิปัญญาเดิม
9. ประโยชน์ของภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - ส่งเสริมการท่องเที่ยว
 - ส่งเสริมสุขภาพ
 - ช่วยอนุรักษ์มรดกของท้องถิ่น
10. การเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - การไปแสดงในงานและโอกาสต่างๆ
 - ถ่ายทอดโดยการฝึกสอนผู้ที่สนใจ

11. ประวัติความเป็นมา จุดเด่น เอกลักษณ์ที่โดดเด่นและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

นาฏศิลป์เป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่สร้างสรรค์สุนทรีย์ด้านจิตใจและอารมณ์ให้กับคนในสังคมและมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่สามารถสะท้อนวิถีชีวิตและกิจกรรมของคนในสังคม ทั้งที่เป็นกิจกรรมส่วนตัวและกิจกรรมส่วนรวม ดังพิจารณาได้จากบทบาทของนาฏศิลป์ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทางด้านต่าง ๆ เช่น บทบาทในพิธีกรรมรัฐพิธีและราชพิธี การแสดงนาฏศิลป์ในพิธีกรรมต่าง ๆ สามารถแสดงถึงความเชื่อในพลังเหนือธรรมชาติของภูตผีปีศาจและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย เช่น การฟ้อนรำในพิธีรำผีฟ้าเพื่อรักษาโรค หรือสะเดาะเคราะห์ของภาคอีสาน การฟ้อนผีมดผีเม็งในภาคเหนือ ที่จะมีผู้หญิงมาเข้าทรง เป็นต้น

รูปภาพ

4. ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านศิลปกรรม แกะสลักเทียนพรรษา

1. ชื่อ นายสุรศักดิ์ ศรีสุวรรณ อายุ 52 ปี
2. ที่อยู่ 351/21 ถ.จिरระ ต.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์ จ.บุรีรัมย์
3. ระดับการศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ช่างก่อสร้าง
4. อาชีพ ช่างรับเหมาตกแต่งลายไทย ฯลฯ ตามวัดต่างๆ
5. เบอร์โทรศัพท์ 088-5829798
6. ผลงานด้านภูมิปัญญา
 - ออกแบบและแกะสลักเทียนพรรษาของวัดอินทรวาราม
 - ออกแบบและแกะสลักเทียนพรรษาของวัดกลางพระอารามหลวง
 - ออกแบบและแกะสลักเทียนพรรษาของวัดหนองไผ่น้อย
7. สถานการณ์คงอยู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - มีผู้สืบทอดและปฏิบัติอยู่
8. การได้มาซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - พัฒนาต่อยอดจากภูมิปัญญาเดิม
9. ประโยชน์ของภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - ส่งเสริมการท่องเที่ยว
 - ช่วยอนุรักษ์มรดกของท้องถิ่น
10. การเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - การไปแสดงในงานและโอกาสต่างๆ
 - ถ่ายทอดโดยการฝึกสอนผู้ที่สนใจ

11. ประวัติความเป็นมา จุดเด่น เอกลักษณ์ที่โดดเด่นและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประเพณีแห่เทียนพรรษา เป็นงานบุญประเพณีที่ยิ่งใหญ่มาอย่างยาวนาน ที่จัดสืบทอดติดต่อกันมา กว่า 118 ปี ค่ะ โดยทุกภาคส่วนของจังหวัดจะสนับสนุนให้มีการทำเทียนพรรษาตลอดทั้งเดือนก่อนจะถึง วันเข้าพรรษา โดยจะใช้ วัสดุ ในการทำเทียน ซึ่งในสมัยโบราณนั้นจะนำเทียนเล่มเล็กๆ โดยมีการมัดรวมกัน ให้ เป็นเทียนเล่มใหญ่ และจัดขบวนนำไปถวายวัด การรวมเทียนพรรษาเป็นกลุ่มนี้แสดงถึงความสามัคคี ใน หมู่คนนั่นเอง

ต่อมาในการทำเทียนนั้นเริ่มมีการพัฒนา โดยมีการแกะสลักเข้ามารวม ซึ่งจะนำวัสดุมาหล่อเป็นเทียน เล่มใหญ่ จากนั้นช่างฝีมือจะมาแกะสลักเป็นลวดลายสวยงามต่างๆ โดยเฉพาะลวดลายของอีสานดั้งเดิม

ในปัจจุบันนี้ จะมีการนำต้นเทียนมาประกอบเป็น ขบวนต้นเทียนพรรษา มีขนาด 10-15 เมตร และสูง ประมาณ 6 เมตร ใช้รถแทรกเตอร์ในการขนย้าย การตกแต่งต้นเทียน ส่วนใหญ่จะมีภาพประกอบที่ทำด้วย เทียนเหมือนกัน อาจจะเป็นนารายณ์ทรงครุฑ หรืออื่นๆ แต่จะไม่เหมือนกัน ด้านข้างจะมีเป็นภาพ ที่แกะสลักด้วยเทียน ซึ่งจะเป็นเรื่องราวของพุทธประวัติ โดยการแห่เทียนพรรษานี้เป็นงานที่ยิ่งใหญ่

รูปภาพ

5. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การจัดการขยะ

1. ชื่อ นางประเนียร รุ่งโรจน์ อายุ 72 ปี
2. ที่อยู่ 449 ถ.จิระ ต.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์ จ.บุรีรัมย์
3. ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย
4. อาชีพ แม่บ้าน
5. เบอร์โทรศัพท์ 081-9778311
6. ผลงานด้านภูมิปัญญา
 - ผู้หญิงเก่ง สาขา สิ่งแวดล้อม จากสถาบันวิจัยชายหญิงเท่าเทียม
 - รางวัลถ้วยพระราชทานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ในโครงการ zero waste
7. สถานการณ์คงอยู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - มีผู้สืบทอดและปฏิบัติอยู่
8. การได้มาซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - เจ้าของภูมิปัญญาเอง / คิดค้นขึ้นใหม่
9. ประโยชน์ของภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - ส่งเสริมการท่องเที่ยว
 - ส่งเสริมสุขภาพ
 - ลดรายจ่าย
 - เพิ่มรายได้
10. การเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - ผ่านวิทยากรชุมชน
 - ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี
11. ประวัติความเป็นมา จุดเด่น เอกลักษณ์ที่โดดเด่นและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

การจัดการขยะด้วยหลัก 3Rs วิถีชุมชนเมือง การเริ่มต้นด้วยตัวเอง และสร้างเครือข่ายไปยังเพื่อนบ้าน ตามหลัก “ทำให้ดู อยู่ให้เห็น ทำเป็นตัวอย่าง” โดยการรณรงค์ลดการใช้ การใช้ซ้ำ และการนำไปใช้ใหม่ ผ่านการประชุม อสม. ชาวชุมชน หรือการประชุมในเวทีต่างๆ เป็นจุดแลกเปลี่ยนความรู้ เช่น การนำถุงพลาสติก ประดิษฐ์ เป็นดอกไม้ เป็นต้น

การคัดแยกขยะ โครงการประกวดหอพักสีเขียว โดยมีหอพักเข้าร่วมโครงการดังกล่าวมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะ ผ่านการตกลงร่วมกันระหว่างชุมชน ผู้พักอาศัย และหอพัก

ขยะอินทรีย์ เศษอาหารของชุมชน จะนำไปเลี้ยงสัตว์ ทำปุ๋ยหมัก เลี้ยงไส้เดือน และทำน้ำหมักชีวภาพนำไปใช้ในปรับปรุงดินทำการเกษตร

รูปภาพ

6. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อ

ร่างทรงเจ้าแม่บัวลอย

1. ชื่อ นางสาวปราณี แซ่อึ้ง อายุ 65 ปี
2. ที่อยู่ 40/2 ถ.นคร ต.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์ จ.บุรีรัมย์
3. ระดับการศึกษา ประถมศึกษาชั้นปีที่ 6
4. อาชีพ ทำบายศรี
5. เบอร์โทรศัพท์ 094-2864904

6. ผลงานด้านภูมิปัญญา

- ร่างทรงเจ้าแม่บัวลอย

7. สถานการณ์คงอยู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่น

- มีผู้สืบทอดโดยเจ้าแม่บัวลอยเป็นผู้เลือกร่างทรง

8. การได้มาซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น

- เกิดจากความเชื่อ ความศรัทธาของคนในชุมชน

9. ประโยชน์ของภูมิปัญญาท้องถิ่น

- เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชน ที่เกิดจากความเคารพ ศรัทธา

10. การเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ผ่านพิธีกรรม การบวงสรวง ที่ทางชุมชนเป็นผู้จัดพิธีขึ้นทุกปี

11. ประวัติความเป็นมา จุดเด่น เอกลักษณ์ที่โดดเด่นและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

เจ้าแม่บัวลอย ถือเป็นหลักฐานขั้นต้นทางประวัติศาสตร์ ที่มีการเล่าสืบต่อกันมา จนถึงปัจจุบัน หลักฐานทางประวัติศาสตร์ ไม่มีความชัดเจน เป็นเรื่องเล่าจากรุ่นสู่รุ่น ดังกล่าวข้างต้นจึงเรียกว่า “ตำนาน” แม้จะไม่ชัดเจน อิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ มักปรากฏให้เห็นเสมอ

เจ้าแม่บัวลอย หรือ แม่บัวลอยเป็นชาวเมืองโคราช (นครราชสีมา) เป็นลูกคหบดี อาชีพค้าขาย เกิดใน สมัยรัชกาลที่ 5 ในสมัยนั้นบ้านเมืองกำลังพัฒนา การสัญจรต้องใช้เกวียนในฤดูแล้ง ใช้เรือในฤดูฝน การเดินทางจากเมืองโคราช ผ่านหมู่บ้านต่างๆ ผ่านเมืองนางรอง เมืองตลุง (ประโคนชัย) จนมาถึงเมืองแปะ (บุรีรัมย์) ด้วยความยากลำบาก แต่ด้วยอาชีพ ค้าขาย จึงต้องอดทน จนกระทั่งถึงฤดูฝน เรือบรรทุกสินค้า เป้าหมายที่จะไปเมืองแปะ (บุรีรัมย์) ต้องผ่าสายฝนและพายุ เหตุไม่คาดฝันก็เกิดขึ้น มาถึงบ้านตะโกราย (อยู่ใน ต.บ้านบัว) เกิดพายุหมุน น้ำหมุนวน ทำให้เรือจมลง แม่บัวลอยเสียชีวิตทันที ศพลอยตามน้ำมาติดที่กอบัวใหญ่ ใกล้ต้นไทร และต้นโพธิ์ใหญ่ในริมฝั่งละลม (คูเมือง ซึ่งเป็นปราการป้องกันข้าศึกของเมืองบุรีรัมย์ในปัจจุบัน) ผู้ที่อาศัยริมฝั่งละลมจึงช่วยกันกู้ศพขึ้นมา ตามตำนานเล่าว่า สภาพศพของหญิงสาวที่ลอยมาติดกอบัวนั้นไม่เน่า เปื่อย เป็นที่น่าอัศจรรย์ นางโจงกระเบน ห่มสไบเฉียง ผู้คนต่างสอบถามว่า เธอชื่ออะไรมาจากไหน ไม่มีใคร ทราบได้ แต่ศพของเธอลอยมาติดกอบัวแดง ทุกคนจึงพร้อมใจกันเรียกว่า “แม่บัวลอย” หรือ “เจ้าแม่บัวลอย ในปัจจุบันนั่นเอง

ตามตำนานเล่าว่า เมื่อนำศพแม่บัวลอยบำเพ็ญกุศลแล้ว ความอัศจรรย์ที่ศพไม่เน่าเปื่อย ทุกคนจึงอธิษฐานจิตร่วมกันว่า “ปาฏิหาริย์แห่งเจ้าแม่บัวลอย ภายหลังจากพวกข้าพเจ้าบำเพ็ญกุศลแล้ว ขอให้ข้าพเจ้าอยู่เย็นเป็นสุข ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บมาเยี่ยมเยือน ก็เป็นเช่นอธิษฐานนั้นจริงๆ ชุมชนฝั่งละมอยู่เย็นเป็นสุขถึงปัจจุบัน ทุกคนจึงพร้อมใจกันสร้างศาลเจ้าแม่บัวลอยขึ้นไว้เป็นที่เคารพสักการะ ปัจจุบันเป็นหลังที่ 8 และจะมีพิธีเส้นไหว บวงสรวงทุกวันที่ 1 พฤษภาคม ของทุกปี มีเรื่องเล่าในปาฏิหาริย์ของเจ้าแม่บัวลอยมากมาย เช่น เคยเกิดอุบัติเหตุ รถชนร่างเด็กลอยกระเด็นแต่มีคนเห็นหญิงสาวอุ้มรับไว้จนรอดชีวิต หรือ เห็นนกยูงรำแพนเดินเยื้องย่างรอบๆศาล หรือ เห็นหญิงสาวผมยาวใส่เสื้อแขนกระบอกพายเรืออยู่กลางคลองละลม หรือปรากฏเป็นงูใหญ่กลางคลองละลม เป็นต้น

รูปภาพ

